

Vendimi për metodologjinë e menaxhimit me rrezikun e likuiditetit

Drejtoria e Stabilitetit Financiar, Rregullativës Bankare dhe e
Ndërhyrjes mbi Bankat

Shkup, 22 maj 2020

Standardet e Bazelit dhe rregulloret europiane

- Bazel 3
 - Liquidity Coverage Ratio, December 2019
- Rregullativa europiane
 - Capital Requirements Regulation, consolidated text June 2019 (Articles 415-426)
 - Delegated Regulation 2015/61 with regard to liquidity coverage ratio (with 2018 amendments)
 - EU Directive 2017/2402 on simple, transparent and standardized securitization
 - EBA Guidelines on LCR disclosure (2017/01)
 - EBA Guidelines on retail deposits subject to different outflows (2013/01)
 - Implementing Regulation 680/2014 with regard to additional monitoring metrics for liquidity reporting

Agjenda

Norma e mbulimit të likuiditetit

Menaxhimi i rrezikut likuidues

Mbikëqyrja e likuiditetit

Raportimi

NORMA E MBULIMIT ME LIKUIDITETIT

Norma e mbulimit të likuiditetit

Aktiva likuide me
cilësi të lartë
(VKLA)

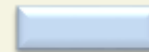

Norma e
mbulimit të
likuiditetit

Neto-të dala
monetare

Të dala
monet
are

Të dala
monetare

Niveli minimal = 100%

Në baza mujore, bilanci në
fund të muajit

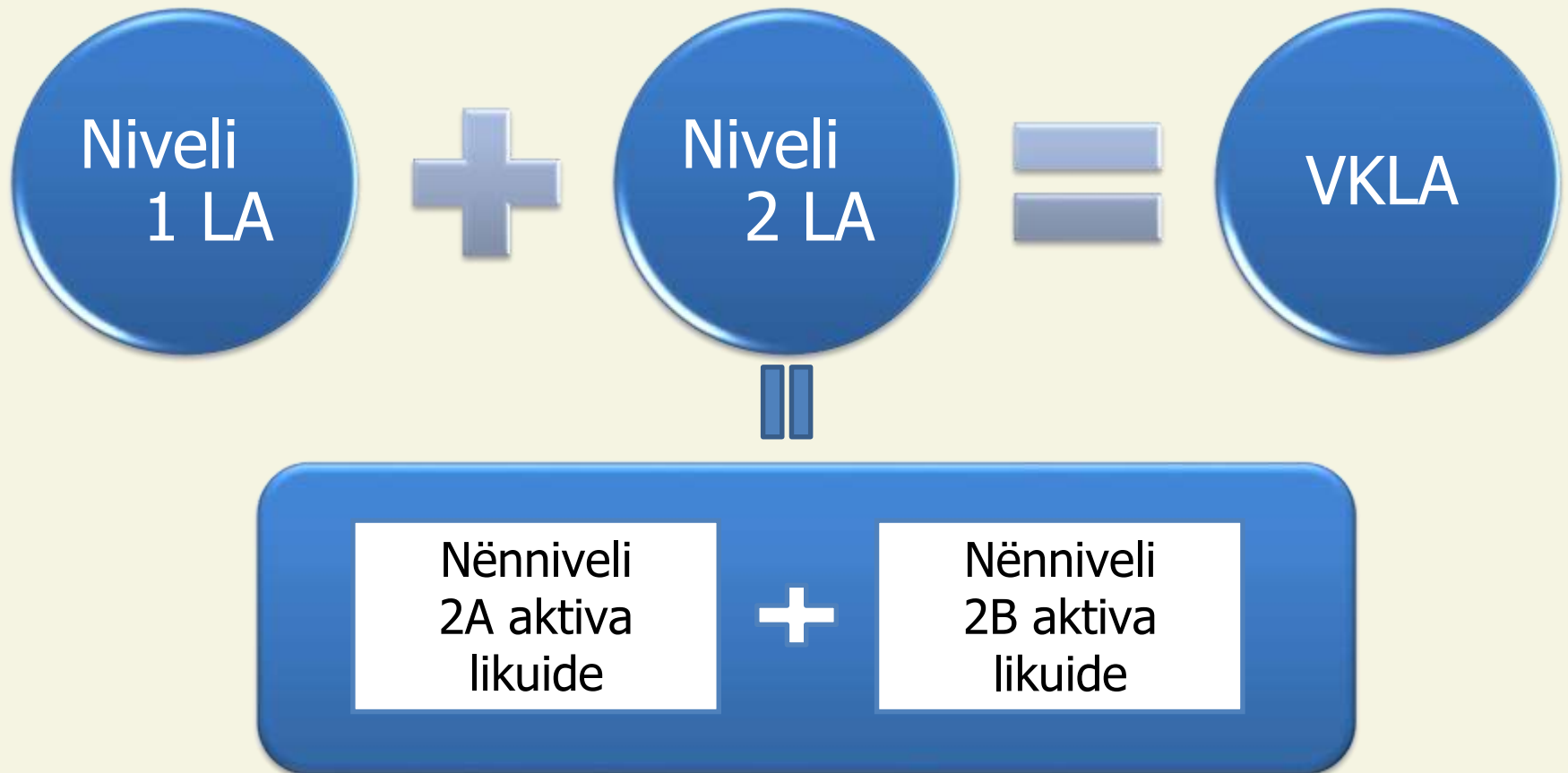

Rregulla të përgjithshme

- Kushtet e stresit
- Vlera e tregut X norma e përshtatshme
 - Faktori i korigjimit (haircut), norma e të dalave, norma e të hyrave, norma e shfrytëzimit
- Dyfishimi i pozicioneve
 - Pozitat e përfshira në VKLA nuk mund të përfshihen gjithashtu në të hyrat monetare.
- Pozicionet që nuk plotësojnë më kërkesat përjashtohen më së voni brenda periudhës prej 30 ditësh.
- Banka Popullore (guvernatori) ka të drejtë të kërkojë:
 - Përjashtimi i pozicioni specifik
 - Zbatimi i normave të ndryshme

VKLA

VKLA

Kërkesa të përgjithshme

- Mjete të pa ngarkuara
- Të mos jenë mjete ose të mos jenë të lëshuara nga një bankë ose institucion tjetër financiar
- Vlera përcaktohet në treg dhe mund të ndiqet lehtësisht
- E listuar në treg të rregulluar ose në një treg të organizuar që është mjaftueshëm aktiv dhe i madh (nuk zbatohet për ekspozimet ndaj CV, CB)

Kërkesa operative

- Aktet e brendshme me kufij diversifikimi
- Disponueshmëria e pozicioneve në 30 ditët e ardhshme (mund të konvertohet në para të gatshme në çdo kohë)
- Kontrolli i pozitës
- Shndërrimi i mostrës përfaqësuese
- Struktura adekuate e valutës

VKLA– Niveli 1 LA

Mjete monetare,
ekspozimi dhe
aktivet në BP

- Të jetë në gjendje të tërhiqet në çdo moment në kushte stresi (për mjetet në Bankën Popullore)

Ekspozimi dhe aktivet me
BQE-në dhe me bankën
qendrore të një vendi
tjetër

- Të jetë në gjendje të tërhiqet në kushte stresi, në pajtim me marrëveshje të lidhur ose rregulla të pranuar përgjithësisht

Ekspozimi ndaj RMV-së dhe qeverisë
qendrore të një vendi tjetër

- Norma e cilësisë së kredisë nga 1
- Shkallë më e keqe e cilësisë së kredisë, por vetëm deri në sasinë e të dalave në atë valutë ose në atë vend

Qeverisja rajonale,
vetëqeverisja lokale
dhe institucioni publik
në RMV dhe RBSM

- Nëse kanë trajtim nga qeveria qendrore

VKLA– Niveli 1 LA

Pushteti rajonal ose pushteti vendor në vend tjetër

- Nëse ata kanë një trajtim të qeverisë qendrore që ka një vlerësim të cilësisë së kredisë prej 1

Bankat e zhvillimit shumëpalëshe dhe organizatat ndërkombëtare

- Ponderi i rrezikut nga 0%

Pozicionet e lëshuara nga bankat e BE-së

- Baza nga qeveria qendrore, autoritet rajonal ose qeveri vendore të një shteti anëtar të BE-së, ose
- Ofrojnë kredi me kredi promovues

Obligacione të mbuluara me cilësi jashtëzakonisht të lartë

- Të emetuara nga bankat në RMV ose në BE
- Kushte të tjera të përcaktuara për shumën, transparencën dhe shkallën e mbulimit

Trajtimi i mjeteve dhe ekspozimi ndaj Bankës Popullore

- Rezerva e detyrueshme në denarë – e përfshirë plotësisht (vetëm në banka)
- Rezerva e detyrueshme në valuta – nuk përfshihen
- Depozitat e disponueshme në Bankën Popullore – nuk përfshihen, nuk mund të tërhiqen para maturimit, me përjashtim të depozitave që maturohen në ditën e parë të 30 ditëve të ardhshme
- Depozita e detyrueshme në valutë të huaj - vetëm deri në shumën që banka do të mund të tërheqë

Trajtimi i mjeteve dhe ekspozimet ndaj RSM-së dhe KIBS-it

- Letrat me vlerë shtetërore – përfshihen plotësisht
- Eurobondi – përfshihet në tërësi
- Mjetet e bankave në fondin e garancisë rezervë të KIBS-it - nuk përfshihen në VKLA (mjetet në institucione të tjera financiare), mund të konsiderohet si hyrje monetare, nëse banka mund t'i tërheqë ato pa kufizim në 30 ditët e ardhshme

VKLA– Niveli 2 LA

Nëniveli 2A

- Qeveria qendrore, banka qendrore, qeveria rajonale, qeverisja vendore dhe institucioni publik – ponderi i rrezikut 20%.
- Obligacione të mbuluara me cilësi të lartë
- Obligacione të mbuluara nga bankat në vende të tjera
- Obligacionet e korporatave

Nëniveli 2B

- Sekjutarizimi
- Obligacione të mbuluara me cilësi të lartë
- Obligacionet e korporatave
- Aksione
- Mbështetje për likuiditet me zbatim të kufizuar

VKLA- Obligacione të mbuluara

Kushti	Niveli 1:	Nëniveli 2A	Nëniveli 2B
Emetues:	Banka në RMV ose në vend anëtare në BE	Banka në RMV ose në vend anëtare në BE	Banka në RMV ose në vend anëtare në BE
Lënda e emisionit	Lista e detajuar e ekspozimeve - Pjesëmarrje e kufizuar e ekspozimeve ndaj bankave	Lista e detajuar e ekspozimeve - Pjesëmarrje e kufizuar e ekspozimeve ndaj bankave	Ekspozime ekskluzive ndaj Bankës Popullore, RMV-së, pushtetit rajonal, vetëqeverisjes lokale ose institucionit publik në RMV-së dhe kreditë e banesave
Raportimi	Gjysëmvjetor	Gjysëmvjetor	Tremujor
Tremujor	500 milionë euro/ 50 miliona euro	250 milionë euro/ 25 miliona euro	250 milionë euro/ 25 miliona euro
Rejtingu krediotr i emisionit/ponderit të rrezikut të emetuesit	1/ 20%	2/ 50%	35% e ekspozimeve
Norma e mbulimit	2%	7%	10% (publikim mujor)

VKLA- Obligacionet dhe aksionet e korporatave

Kushti	Obligacionet e korporatave	
	Nëniveli 2A	Nëniveli 2B
Shuma e emisionit jashtë vendit/në RMV	250 milionë euro/ 25 miliona euro	250 milionë euro/ 25 miliona euro
Rejtingu i kredisë së letrave me vlerë	1	3
Afati maksimal i maturimit	10 vjet	10 vjet

Aksione

- Pjesë e MBI10 ose pjesë e indeksit të bursës së një vendi tjetër, i caktuar si indeksi kryesor i tregut të aksioneve
- Harmonizimi i valutës
- Burim i vërtetuar i likuiditetit

VKLA- Sekjutirizimi

- Norma e cilësisë së kredisë 1
- Investimi në këstin më të lartë
- Cili do portofol nga lista
- Ekspozimet miratohen nga një bankë/institucion tjetër financiar
- Shuma e kështit = 100 milionë euro/ 10 miliona euro
- Jetëgjatësia mesatare e ponderuar e mbetur deri në 5 vjet

- 1) Kreditë e banesave (LTV 80% dhe DTI 45%)
- 2) Kredi për persona juridikë (shoqëri të vogla 80%)
- 3) Kredi për automjete ose dhënie me qira të automjeteve për huamarrësit nga RMV-së
- 4) Kredi konsumatore për persona fizik nga RMV-së

VKLA- investimet në pjesë të aksioneve

- Ato ndahen në nivelin përkatës të VKLA-së në varësi të llojit të pronës
 - Deri më 100 miliona euro
 - Shoqëria është e bazuar në RMV ose në vend me rregullim dhe mbikëqyrje të ngjashme
 - Prospekti përmban të dhëna për llojin e pasurisë
 - Njëherë në vit është i disponueshëm informacion rreth funksionimit të fondit
 - Fondi investon vetëm në pozicione të VKLA-së ose në derivate (për mbrojtjen nga rreziku)

VKLA - Faktorët korrigjues

Pozita	Faktori korrigjues	Ponderi (1-KF)
Niveli 1		
PO me cilësi jashtëzakonisht të lartë	7%	93%
Të gjithë të tjerat	0%	100%

VKLA - Faktorët korrigjues

Pozita	Faktori korrigjues	Ponderi (1-KF)
Niveli 1		
PO me cilësi të lartë	7%	93%
Të gjithë të tjerat	0%	100%
Nëniveli 2A	15%	85%

VKLA - Faktorët korrigjues

Pozita	Faktori korrigjues	Ponderi (1-KF)
Niveli 1		
PO me cilësi të lartë	7%	93%
Të gjithë të tjerat	0%	100%
Nëniveli 2A	15%	85%
Nëniveli 2B		
PO me cilësi të lartë	30%	70%
Obligacionet dhe aksionet e korporatave	50%	50%
Sekjutarizimi 1) dhe 3)	25%	75%
Sekjutarizimi 2) dhe 4)	35%	65%
Mbështetja e likuiditetit me zbatim të kufizuar	0%	100%
Investime në pjesë të aksioneve	0%, 5%, 12%, 20%, 30%, 35%, 40% dhe 55%	100%, 95%, 88%, 80%, 70%, 65%, 60% dhe 45%

VKLA– kufizime

- Më së paku 60% - Niveli 1 LA
- Të paktën 30% - Niveli 1 LA, duke përjashtuar PO-të me cilësi të lartë
- Më së shumti 15% - Nënniveli 2B LA
- Sasia e rregulluar në nivelet 1, 2A dhe 2B
 - Është marrë parasysh efekti i ekzekutimit të transaksioneve të financimit dhe kreditimit të siguruar

VKLA– shembulli 1

	Shum a	Ponder	Shuma e parregulluar
Niveli 1	1.000	100%	1.000
Nëniveli 2A	100	85%	85
Nëniveli 2B	200	50%	100
VKLA	1.185		

	Shum a	Ponder	Shuma e parregullu ar
Niveli 1	1.000	100%	1.000
Nëniveli 2A	100	85%	85
Nëniveli 2B	400	50%	200
VKI A	15,6% prej 1.285		

VKLA– shembulli 1

	Shum a	Ponder	Shuma e parregulluar
Niveli 1	1.000	100%	1.000
Nëniveli 2A	100	85%	85
Nëniveli 2B	200	50%	100
VKLA	1.185		

	Shum a	Ponder	I pa rregulluar shuma	Shuma e parregulluar (me kufizime)
Niveli 1	1.000	100%	1.000	1000
Nëniveli 2A	100	85%	85	85
Nëniveli 2B	400	50%	200	191
VKLA	1.285			1276

VKLA– shembulli 2

- Transaksion repo që maturohet në 30 ditët e ardhshme
 - Aksionet e emetuara - 100 njësi
 - Mjete monetare të pranuar +100 njësi

	Shuma e parregulluar	Repo
Niveli 1	1.000	-100
Nëniveli 2A (85% ponderi)	85	0
Nëniveli 2B (50% ponderi)	100	100
VKLA	1.185	

VKLA– shembulli 2

- Transaksion repo që maturohet në 30 ditët e ardhshme
 - Aksionet e emetuara - 100 njësi
 - Mjete monetare të pranuar +100 njësi

	I pa rregulluar shuma	Repo	I adaptuar shuma
Niveli 1	1.000	-100	900
Nëniveli 2A (85% ponderi)	85	0	85
Nëniveli 2B (50% ponderi)	100	100	150
VKLA	1.185		1135

Të dala monetare

- Depozita të vogla
 - Depozita të vogla stabile
 - Depozita tjera të vogla
- Depozita operative
- Detyrime të tjera (depozita jo operative)
- Detyrimet e marra jashtëbilancit
- Të dala shtesë të parave

Depozita të vogla

- Depozitat e personave fizikë dhe depozitat e tregtarëve individualë, personat fizikë që sipas ZTD-së nuk konsiderohen tregtarë dhe tregtarë të vegjël dhe mikro (shoqëritë e vogla)
- Shoqëri të vogla
 - Shuma totale e depozitës nuk i kalon 300 mijë euro (së bashku me persona të lidhur)
 - Persona juridikë nga jashtë që plotësojnë kriteret e duhura nga ZTD

Depozita të vogla stabile

- Lëndë e kompensimit janë:
- Probabilitet i ulët i tërheqjes së depozitës për shkak të një marrëdhënieje të vendosur biznesi
 - Marrëdhënia kontraktuale vazhdon më së paku 12 muaj
 - Kredi për banesë ose kredi tjetër afatgjatë, ose
 - Të paktën 1 produkt tjetër pa kredi
- Llogari transaksioni që ka të hyra/të dala të rregullta të mjeteve (p.sh. pagesë)

Për depozitat mbi 30.000 euro në denarë:

- 1) Ndahet shuma deri në dhe mbi kompensimin dhe zbatohen normat e ndryshme (5% ose 10%), ose
- 2) Nuk pranohet si depozitë e vogël fikse (zbatohet norma e të dalurave prej 10%)

Depozita tjera të vogla

- Depozitat me normë më të lartë të daljeve:
 - 1) Shuma totale e të gjitha depozitave tejkalon 100.000 euro
 - 2) Qasje vetëm përmes internetit
 - 3) Kushtet specifike për normën e interesit
 - 4) Afati i caktuar ose periudha fikse e njoftimit që skadon në 30 ditët e ardhshme
 - 5) Kërkesa specifike në lidhje me depozituesin (vendin e origjinës) ose valutën e depozitës
- Depozita tjera të vogla
 - Nuk plotësojnë kriteret për depozita të vogla të qëndrueshme
 - Nuk përfshihen në grupin e mëparshëm të depozitave

Përrjashtim për depozitat me afat

- Nuk konsiderohen si të dala monetare:
 - Nuk mundet të tërhiqet brenda 30 ditëve të ardhshme, ose
 - Mund të tërhiqet por me gjobë në para
 - Interesi i humbur nga data e tërheqjes deri në datën e maturimit + gjobë shtesë
 - Gjoba shtesë duhet të jetë mjaft i lartë

Nuk duhet të barazohet me gjobën në para të përcaktuar për qëllime të ZR-së

Ndryshime në produktet e depozitave që do të ofrohen nga bankat

Depozita operative

- Aktivitetet e shlyerjes, ofrimi i shërbimeve të ruajtjes së pronës, menaxhimi i mjeteve dhe aktivitete të tjera të ngjashme
- Aktivitete të tjera me person juridik jofinanciar në kuadër të marrëdhënies së biznesit të krijuar
 - Lartësia e normës së interesit
 - Depozita mbahet në llogari të veçanta
 - Sasi të konsiderueshme të të hyrave dhe të dalave
 - Marrëdhënia e biznesit zgjat të paktën 24 muaj

Të dala dhe detyrime të tjera

- Depozita jooperative
- Shpenzimet që lidhen me punën operative
- Detyrimet e marra jashtë bilancit (për mbështetjen e likuiditetit dhe kreditimin)
- Kreditim dhe financim i siguruar
- Të dala shtesë të parave

Normat e të dalave

Të dalat	Norma e të dalave
Depozita të vogla	
Depozita të vogla stabile	5%
Depozita të tjera të vogla që e plotësojnë (1) dhe të paktën dy kritere të tjera	10 - 15%
Depozita të tjera të vogla që e plotësojnë (1) dhe të paktën kriter më shumë, ose të paktën tre kritere	15 - 20%
Depozita të tjera të vogla	10%
Depozita me afat me afat maturimi më shumë se 30 ditë, të cilat nuk mund të tërhiqen ose mund të tërhiqen me gjobë.	0%
Depozitat me afat të cilat anulohen nga depozituesi brenda 30 ditëve të ardhshme	100%
Depozita të vogla të mbledhura në vende të tjera (nëse norma është më e lartë)	Norma e përcaktuar në vendin tjetër

Normat e të dalave

Të dalat	Norma e të dalave
Depozita operative	
Depozita operative që nuk janë lëndë e kompensimit	25%
Depozita operative që nuk janë lëndë e Kompensimit (vetëm shlyerjes, kujdestarisë së pronës...)	5%
Depozita jooperative	
Bankat korrespondente dhe shërbimet e brokerimit	100%
Subjektet juridike jofinanciare, bankat qendrore të qeverisë qendrore, bankat e zhvillimit shumëpalësh dhe institucionet publike (nuk janë lëndë e kompensimit)	40%
Subjektet juridike jofinanciare, bankat qendrore të qeverisë qendrore, bankat e zhvillimit shumëpalësh dhe institucionet publike (janë lëndë e kompensimit)	20%
Persona financiarë	100%

Normat e të dalave

Të dalat	Norma e të dalave
Detyrimet e marra jashtëbilancit	
Për kreditim	5%, 10%, 40%, 100%
Për mbështetjen e likuiditetit	5%, 30%, 10%, 40%, 100%
Dalje shtesë të parave (derivativë, pozicione të shkurtra...)	0 - 100%
Kreditimi i siguruar dhe transaksione të kryera në tregun e kapitalit	
Të lidhura me bankën qendrore	0%
Të lidhura me qeverinë qendrore, institucionin publik, qeverinë rajonale, qeverisjen vendore ose bankën e zhvillimit shumëpalësh	0 - 25%
Të lidhura me persona të tjerë	0 - 100%

Hyrje monetare

- Të hyra që do të ndodhin në 30 ditët e ardhshme, duke përjashtuar:
 - Të arkëtueshme të maturuara dhe me probleme
 - Të hyra për të cilat banka nuk pret arkëtim në 30 ditët e ardhshme
 - Të hyra nga vendet e treta ku ka kufizime në lidhje me transferimin e mjeteve ose të cilat janë të shprehura në valuta të pakonvertueshme

Norma e të hyrave

Të hyrat	Norma e të hyrave
Nga persona financiarë	
Depozitat operative (norma fikse simetrike)	Norma simetrike
Depozitat operative (pa normë fikse simetrike)	5%
Të tjera	100%
Nga bankat qendrore	100%
Kreditimi i siguruar dhe transaksione të kryera në tregun e kapitalit	
Të siguruara me aktivë likuide	0 - 50%
Të siguruara me aktivë jolikuide	100%

Norma e të hyrave

Të hyrat	Norma e të hyrave
Nga persona jofinanciarë	
Persona fizik dhe shoqëri të vogla	50%
Qeveritë qendrore, bankat e zhvillimit shumëpalësh dhe institucionet publike	50%
Persona juridik të tjerë	50%
Letra me vlerë, MBI10 dhe indekse të tjera të bursës	100%/ 50%
Kredi me karakter promovues	5%/ 10%
Kredi pa afat maturimi	20%
Të hyra të tjera që nuk janë të përfshira në VKLA-në dhe maturojnë në 30 ditët e ardhshme	100%

Dalje - monetare neto

Të hyra nga personat e grupit, kredi të miratuara nga banka si ndërmjetëse, bankë e specializuar në qiranë financiare dhe faktoring

Të hyra monetare

Të hyra monetare të pakufizuara

Min (Pjesërisht hyrje organike monetare, 90% e të dalave të parasë)

Banka e specializuar në miratimin e kredive për blerjen e mjeteve motorike ose miratimin e kredive konsumatore

Të dala monetare

Të gjitha të hyrat e tjera

Ndryshimet me normat ekzistuese

VKLA	LCR	СЛ30	Pjesëmarrja e tregut
Mjetet monetare	100%	100%	Po
Kërkesa nga bankat qendrore dhe qeveria qendrore	100%	100%	Po
Pushteti rajonal, vetëqeverisja lokale dhe institucionet publike	100%	-	Jo
Investime në pjesë të aksioneve fonde	45 - 100%	100%	E kufizuar
Obligacione të mbuluara	70 - 93%	100%	Jo
Obligacionet e korporatave	50 - 85%	100%	Jo
Aksione	50%	100%	Po
Sekjutarizimi	65 - 75%	100%	Jo
Mbështetja e likuiditetit me zbatim të kufizuar	100%	-	Jo

Ndryshimet me normat ekzistuese

Të dalat	LCR	SL 30	Prezenca e tregut
Depozita të vogla	5-20%/0%	30-40%/60%	Po
Depozita operative	5%, 25%	30-40%/60%	Po
Depozita jooperative	20 - 100%	30-40%/60%	Po
Detyrimet jashtëbilancit	5 - 100%	100%	Po
Kreditimi nga siguruar dhe transaksione të kryera nga tregu i kapitalit	0 - 100%	100%	E kufizuar
Suopet e kolateralit	-	-	Jo
Të dala shtesë të parave	0 - 100%	-	Jo
Të dala tjera	5 - 100%	100%	E kufizuar

Ndryshimet me normat ekzistuese

Të hyrat	LCR	SL 30	Prezenca e tregut
Nga bankat qendrore	100%	100%	Po
Nga institucionet financiare	5%/ 100%	100%	Po
Kreditë persona fizik dhe shoqëri të vogla	50%	100%	Po
Të tjera kredi të personave fizik	50%	100%	Po
Letra me vlerë/ MBI10	100%/ 50%	100%	E kufizuar
Të hyra të tjera	0 - 100%	100%	E kufizuar
Kreditimi i siguruar dhe transaksione të kryera në tregun e kapitalit	0 -100%	100%	E kufizuar
Suopet e kolateralit	-	-	Jo

Ndryshimet me normat ekzistuese

Pozicionet	LCR	SL 30
VKLA dhe të hyra = Aktiva deri në 30 ditë		
Mjete monetare dhe mjetet në BP	100%	100%
Letrat me vlerë të qeverisë	100%	100%
Aksione	50%	100%
Kreditë e personave financiarë	100%	100% (rejting)
Kreditë e personave jofinanciarë	50% (rreshti A, B dhe C)	100% (A,B)
Të dalat= Pasivi deri më 30 ditë		
Depozita stabile të personave fizik	5%	30%, 35%, 40%
depozita jo operative të personave jofinanciarë juridik	40%	30%, 35%, 40%
Depozita jo operative nga personat tjerë financiarë	100%	30%, 35%, 40%
Depozita me maturitet	0%	60%
Jashtë bilancit – persona fizik	5%	15%
Persona juridik jashtë bilanci	10%	100%(C, Ç dhe D)

Ndryshimet me normat ekzistuese

Pozicionet	LCR	SL 30
VKLA dhe të hyra = Aktiva deri në 30 ditë		
Mjete monetare dhe mjetet në BP	100%	100%
Letrat me vlerë të qeverisë	100%	100%
Aksione	50%	100%
Kreditë e personave financiarë	100%	100% (rejting)
Kreditë e personave jofinanciarë	50% (rreshti A, B dhe C)	100% (A,B)
Të dalat= Pasivi deri më 30 ditë		
Depozita stabile të personave fizik	5%	30%, 35%, 40%
depozita jo operative të personave jofinanciarë juridik	40%	30%, 35%, 40%
Depozita jo operative nga personat tjerë financiarë	100%	30%, 35%, 40%
Depozita me maturitet	0%	60%
Jashtë bilancit – persona fizik	5%	15%
Persona juridik jashtë bilanci	10%	100% (C, Ç dhe D)

Ndryshimet me normat ekzistuese

Pozicionet	LCR	SL 30
VKLA dhe të hyra		
Mjete monetare dhe mjetet në BP	100%	100%
Letrat me vlerë të qeverisë	100%	100%
Aksione	50%	100%
Kreditë e personave financiarë	100%	100% (rejting)
Kreditë e personave jofinanciarë	50% (rreshti A, B dhe C)	100% (A,B)
Të dalat		
Depozita stabile të personave fizik	5%	30%, 35%, 40%
depozita jo operative të personave jofinanciarë juridik	40%	30%, 35%, 40%
Depozita jo operative nga personat tjerë financiarë	100%	30%, 35%, 40%
Depozita me maturitet	0%/5-20%/40%	60%
Jashtë bilancit – persona fizik	5%	15%
Persona juridik jashtë bilanci	10%	100% (C, Ç dhe D)

Efektet potenciale

- 1) Ndryshimet në marrëveshjet e depozitave me afat
- 2) Shtytja e shfaqjes së instrumenteve të reja financiare
 - Obligacione të mbuluara
- 3) Reduktimi i pozicionit të likuiditetit

MENAXHIMI ME RREZIKUN E LIKUIDITETIT

Menaxhimi me rrezikun e likuiditetit

- Pjesë e sistemit të përgjithshëm të menaxhimit të rrezikut të bankës
- I përshtatshëm për natyrën, llojin dhe vëllimin e aktiviteteve financiare
- Përcaktimi dhe mbajtja në nivel të përshtatshëm likuiditeti dhe
- Vendosja dhe rregullimi i planit të menaxhimit të rrezikut të likuiditetit në kushte emergjentete

Akte të brendshme të menaxhimit me rrezikun likuid

Politika, rregulla dhe procedura

- Procedura dhe rregullat për përcaktimin dhe mbikëqyrjen e **norma e mbulimit të likuiditetit**
- Procedura dhe rregullat për përcaktimin e normave interne të likuiditetit
- Procedura e ndjekjes së **burimeve të mjeteve dhe përqendrimin e tyre**
- Supozimet për përcaktimin e **maturimit të pritshëm** dhe rishikimin e tyre
- Procedura dhe mëbyra për përcaktimin dhe mbikëqyrjen e **mjete të pa ngarkuara në dispozicion**

Akte të brendshme të menaxhimit me rrezikun likuid

Politika, rregulla dhe procedura

- Definimi i **procesit të përcaktimit të likuiditetit të brendshëm**
- Përcaktimi i teknikave, metodave dhe supozimeve të përdorura në **testimin e stresit**
- Përcaktimi i kushteve emergjente në të cilat do të zbatohet **Plani Emergjent i Menaxhimit të Rrezikut të Likuiditetit**
- Mënyra e **përdorimit të mjeteve nga Banka Popullore**

Sistemi informativ i bankës

Sistemi informativ i bankës duhet të sigurojë më së paku raport për:

- normat e mbulimit të likuiditetit (agregate dhe sipas valutës së rëndësishme);
- treguesit e brendshëm të likuiditetit, pragjet dhe kufijtë e brendshëm për kufizimin e ekspozimit ndaj rrezikut të likuiditetit, si dhe për përjashtimet e lejuara;
- shkallën e qëndrueshmërisë së depozitave individuale, duke përfshirë depozitat për të cilat mund të zbatohet normë e të dalave prej 0%;
- shumën e depozitave që janë tërhequr përpara datës së caktuar;
- strukturën e VKLA-së dhe të dalat neto të parasë;
- strukturën e maturimit të aktiveve dhe pasiveve (valutën e rëndësishme dhe në nivel agregat);
- struktura e pritshme e afatit (pesë vjet e më shumë);
- burimet e mjeteve dhe përqendrimi i tyre (sipas depozituesve dhe sipas llojeve të instrumenteve/produkteve dhe sipas çdo valute të rëndësishme);
- çmimin e burimeve të mjeteve dhe maturimi i mbetur i tyre;
- vlerësimin e mundësisë së shitjes së llojeve të caktuara të aktiveve;
- Mjetet e disponueshme të pangarkuara (niveli i përgjithshëm dhe në çdo valutë të rëndësishme);
- rezultatet nga testimi i stresit

MBIKËQYRJA DHE RAPORTIMI I LIKUIDITETIT

Mbikëqyrja e nivelit të likuiditetit

Banka është e detyruar të mbikëqyr nivelin e likuiditetit të paktën nëpërmjet:

- mbikëqyrjes së **normës së mbulimit të likuiditetit;**
- krijimin dhe mirëmbajtjen e **strukturës së duhur të afatit;**
- Mbikëqyrjen e **burimeve të mjeteve dhe përqendrimin e tyre;**
- **mbikëqyrjen e mjeteve të pa ngarkuara në dispozicion;**
- përcaktimin, monitorimin dhe mirëmbajtjen e **treguesëve intern likuid**

Strukturë me afat

- Mbikëqyrja e strukturës termike të pozicioneve në total dhe sipas valutës kryesore
 - Për pozicionet që janë pjesë e VKLA-së, të dalat dhe të hyrat monetare
 - pa zbatuar faktorët e korigjimit
 - pa zbatuar normat e të dalave dhe të hyrave
- Sipas **maturisë së ngelur dhe vendosjes në periudha të përshtatshme kohore**
- Sipas **maturisë së pritshme**
 - duke përdorur supozime të përshtatshme (duke filluar nga plani i zhvillimit të bankës dhe politika e biznesit), kategoritë e të hyrave/dalave të pritshme të parasë

Burimet e mjeteve dhe përqendrimi

- Monitorimi i nivelit të burimeve të mjeteve në mënyrë **agregate** dhe sipas çdo valute kryesore
 - Sipas përqendrimit të burimeve të mjeteve sipas depozituesve dhe sipas llojeve të instrumenteve
 - Sipas çmimit të burimeve të mjeteve dhe maturimit të tyre
 - Sipas mundësisë së rinovimit të burimeve të mjeteve

Mjetet e pakufizuara në dispozicion

- **Të pangarkuara** - mjet që nuk i nënshtrohet një kufizimi ligjor, kontraktual, ligjor ose ndonjë kufizim tjetër që do ta pengonte bankën nga shitja, transferimi, asgjësimi ose disponimi i tij nëpërmjet një shitjeje të plotë ose në bazë të një transaksioni repo
- Nuk ka kufizime për përdorimin e mjeteve të disponueshme të pangarkuara si kolateral për të marrë burime shtesë të mjeteve
- Përcaktimi dhe mbikëqyrja sipas:
 - Strukturë valutore,
 - Zona gjeografike
 - Plotësimi i kushteve të përcaktuara për përdorimin e tyre

Treguesit e likuiditetit intern

- Një ose më shumë tregues të brendshëm (cilësor dhe/ose sasior)
- Monitorimi dhe pragjet e paralajmërimit të hershëm
- Limite interne për kufizimin e ekspozimit të rrezikut të likuiditetit

Treguesit mund t'i referohen lëvizjeve:

- specifike për vetë bankën,
- specifike për sistemin financiar dhe/ose
- për gjithë ekonominë

Raportimi i Bankës Popullore

Raportimi - dorëzimi i raporteve në:

- bazë mujore
- bazë vjetore
- bazë ditore - në rast se norma e mbulimit të likuiditetit është nën nivelin minimal ose nëse banka pret që norma të jetë nën nivelin minimal

Me kërkesë të Bankës Popullore - përgatitjen e raporteve me dinamika të ndryshme (me gjendje në një ditë tjetër dhe brenda një afati tjetër)

Raportimi i Bankës Popullore

Në bazë mujore

- Raporte për strukturën e maturimit të aktiveve dhe pasiveve në valutën e rëndësishme dhe në nivel agregat
- Raport mbi mbikëqyrjen e përqendrimit të burimeve të mjeteve nga depozituesit më të mëdhenj
- Raport mbi mbikëqyrjen e përqendrimit të burimeve të mjeteve sipas instrumenteve, respektivisht prodhimeve
- Raport për çmimin e burimeve të mjeteve dhe maturimi i mbetur i tyre
- Raport për mundësinë e rinovimit të burimeve të mjeteve
- Raport për të përcaktuar të pangarkuara të disponueshme vetanake
- Raport për normat e mbulimit të likuiditetit agregate dhe sipas valutës së rëndësishme
- Raport për treguesit intern likuid

Raportimi i Bankës Popullore

Raporti i mbulimit të likuiditetit është nën nivelin minimal të përcaktuar

- Raport për normat e mbulimit me likuiditet (agregate dhe sipas valutës së konsiderueshme) – çdo ditë – çdo ditë pune
- Arsyetim me shkrim - arsyet që çuan ose do të çojnë në tejkalimin e nivelit minimal
- Plani - masat dhe afatet për arritjen ose ruajtjen e nivelit minimal

Fillimi i zbatimit

- 1 janar, 2021
 - përgatitja e sistemeve të bankave për monitorimin dhe përcaktimin e normës së mbulimit të likuiditetit
 - përgatitja e formularëve të raportit
- Përfundimi i detyrimit për të ndjekur dhe respektuar SL30 dhe SL180

**JU FALEMINDERIT
PËR VËMENDJEN!**